

پشتیبان طرح بود، ولی کار روی زمین ماند. سال ۱۳۹۲ مجدداً مجلس وارد شد و طرح را با اصلاحاتی تصویب کرد. یک دوره پنج‌ساله برای خودش در نظر گرفت تا در این بازه زمانی بتواند کنکور را حذف کند. عملاً مصوباتی که مجلس، خودش مصوب کرد، متأسفانه به دلایلی که قابل‌بحث است، در کشور اجرایی نشد.

پایان سال ۱۳۹۷ و اتمام زمان قانون، مشاوره‌هایی در کشور صورت گرفت و مجلس نیز کنار کشید. در ادامه شورای عالی انقلاب فرهنگی وارد شد تا این مساله و مشکل را با فرآیند کارشناسی‌شده‌تری و نه صرفاً سیاسی حل کند؛ مشکلی که حدود ۳۰ سال در کشور وجود داشته و افراد و جناح‌های مختلف در مجلس و دولت نتوانسته‌اند آن را مرتفع کنند. محور کار نیز همان مصوبات قبلی مجلس بود. شاید هزاران «نفر ساعت» یا بیشتر، افراد مرتبط ورود کردند و بعد از حدود دو سال بحث و بررسی، در دولت قبل، مصوبه‌ای در شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید. مصوبه شورا مربوط به تیرماه سال ۱۴۰۰ است و روحانی این مصوبه را ابلاغ کرد.

بعد از تغییر دولت، نکات خیلی ریزی در مصوبه به‌لحاظ زمان‌بندی نیازمند تغییر بود. دی و بهمن سال ۱۴۰۰، تغییراتی روی این نکات اعمال شد و مصوبه نهایی به‌دست آمد. البته تغییر عمده‌ای در مصوبه پیشین شورا پدید نیامد. هم دولت عوض شد و هم اعضای جدیدی به شورا اضافه شدند. با توجه به اینکه مصوبه دیر وارد فرآیند اجرا شد، به‌لحاظ زمان‌بندی و چند نکته ریز دیگر اصلاحاتی در پی داشت. بعد هم رئیس‌جمهور مصوبه را ابلاغ کرد.

شورای عالی بعد از قفل‌شدگی توانست این مصوبه را به مرحله اجرا نزدیک کند. همان زمان دوستان در مجلس می‌گفتند که ما می‌خواهیم این کار را انجام دهیم. یادم هست در جلسات پاسخ می‌دادیم بفرمایید. مصوبه مجلس از سال ۱۳۹۲ به این‌سو اجرایی نشد و باقی ماند. امروز نزدیک به ۱۰ سال از آن تاریخ می‌گذرد و خود مجلس هیچ ورودی نکرده است. آن‌موقع به دوستان گفتیم اگر می‌توانید ورود کنید، این کار را انجام دهید ولی ورود نکردند. وقتی شورای عالی مصوبه را به اجرا درآورد، می‌بینید مجلس وارد می‌شود. البته هنوز نتیجه کار مشخص نیست. مجلس محل فعالیت‌ها و مناسباتی بیشتر سیاسی است. در شورای عالی انقلاب فرهنگی، نوع بحث و ورود به مباحث به این شکل نیست. تلاش ما بر این است که واقعا با حالت کارشناسی بیشتری موضوع را بررسی کنیم و منافع بلندمدت کشور و مردم را در نظر بگیریم، نه اینکه صرفاً از زوایه خردتری این کار را انجام دهیم.

شورای هنر در دوره اخیر بار دیگر احیا شده است

مقام معظم رهبری سال گذشته بحث تحول در شورای عالی انقلاب فرهنگی را مطرح کردند، مهم‌ترین مصوبات این شورا در این دوره را چه می‌دانید؟
مصوباتی که شورا دارد، چنانکه گفتیم عموماً روزمره نیستند. این‌گونه نیست که ما بتوانیم در یک دوره کوتاه‌مدت مسائل را ارزیابی کنیم، بلکه نیازمند دوره‌های بلندمدت است، لذا شاید ارزیابی طی یک‌سال چندان روشن‌کننده‌ای نباشد که می‌خواهم بگویم. اصل ماجرا که در یک‌سال اخیر بوده، طرح تحولی است که برای خود شورا نوشته‌شده و ایجاد تغییرات ساختاری داخل دبیرخانه تا ما بتوانیم به اداره بهتری در وضعیت فرهنگ، اجتماع، هنر، آموزش و پرورش و همچنین آموزش عالی دست پیدا کنیم. به‌طور مثال شورای هنر بعد از حدود ۱۰ سال تعطیلی مجدداً احیا شده و جلسات خود را برگزار می‌کند. احیای شورای هنر بدین معنا نیست که می‌توانیم آثارش را در کوتاه‌مدت ببینیم. بالاخره باید در فرآیندهای مختلف ورود کنند. انواع و اقسام آیین‌نامه‌ها با تغییرات تکنولوژیک و اجتماعی، نیازمند برخی اصلاحات هستند. اتفاقات مختلفی نیز رخ داده؛ مثلاً یکی از نکاتی که در جلسه اخیر شورای عالی انقلاب فرهنگی مورد بحث قرار گرفته، سند فنآوری نانو در کشور بوده است. گزارشی از دو دهه فعالیت ستاد نانو دریافت شد که در پس این گزارش، صدها و هزاران «نفر ساعت» کار بود. اعضا نیز در شوراهای اقماری بحث کردند تا گزارش با حضور رئیس‌جمهور به صحن شورا آمد.

اتفاقاتی با رویکرد اقتصادی کردن فنآوری نانو رخ داد. اگر برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده عملی شود، امیدواریم در این بخش رشد قابل‌توجهی داشته باشیم و بتوانیم فنآوری نانو را به سطح زندگی و درک عمومی مردم نیز بیاوریم. می‌خواهیم مردم از فنآوری نانو استفاده کنند. نانو باید ثروت کلان خلق و شغل ایجاد و همچنین نخبگان فعال در این حوزه را در داخل کشور جذب کند. این جنس کارها درحال انجام است و ما تقریباً هر ماه، یک مورد از این موارد را داریم.

سند امنیت غذایی را باید جزء اسناد بالادستی مهم شورای عالی انقلاب فرهنگی قلمداد کرد

به‌طور مثال سند امنیت غذایی که اکنون درباره‌اش صحبت می‌شود، یک سند بالادستی فوق‌العاده مهم محسوب می‌شود. شاید در این روزها نهایی شود؛ چراکه کارهای اصلی‌اش انجام شده است. در فرآیند تصویب، نظر هزار تن از کارشناسان

در حوزه‌های فرهنگ، آموزش و اجتماع

باید فارغ از ندهای سیاسی سیاستگذاری کرد

شورای عالی انقلاب فرهنگی یکی از نهادهای سیاستگذار در حوزه‌های مختلف علم و فرهنگی به‌شمار می‌رود، با توجه به این وظیفه ارزیابی‌تان از جایگاه شورا در نظام حکمرانی چیست؟

در ساختارهای حکمرانی معمولاً بخش‌هایی که کار حکمرانی به‌معنای سیاستگذاری‌های کلان را انجام می‌دهند، می‌توان به دو دسته تقسیم کرد؛ دسته‌ای از آنها ساختارهایی هستند که صرفاً براساس مناسبات سیاسی و تنظیم سیاستگذاری‌های کلان اقدام می‌کنند، نسبت احزاب و رای آوری آنها مهم است. عموماً مجالس و در کشورهایی که دو مجلسی هستند، معمولاً مجلس نمایندگان از این دست هستند. مواردی در این مجالس تصویب می‌شود که به‌لحاظ سیاسی، طرفداران بیشتری داشته باشد اما با مرور ساختارهای حکمرانی در صدسال گذشته به این نتیجه رسیدند که صرف سیاستگذاری بدین شکل، راه‌حل مسائل نیست، لذا برخی کشورها طرح دو مجلسی شدن را مطرح کرده یا شوراهای دیگری نیز اضافه کردند. درحقیقت با این شوراها فارغ از صرف مناسبات اجتماعی خواستند با نظر کارشناسی و با توجه به یک دوره بلندمدت، مصوباتی را داشته باشند تا جامعه بتواند مسیر هماهنگ و ثابتی برای پیشرفت برای خودش آماده کند.

نوع سیاستگذاری‌هایی که صرفاً مبتنی بر مناسبات سیاسی و موارد مشابه باشد چندان اثرگذار نیست. ممکن است امروز مصوبه‌ای داشته باشند و دو سال بعد با تغییر آرایش سیاسی، دقیقاً عکس همان مصوبه اجرا شود. به‌مرور خیلی از کشورها متوجه شده‌اند این طرح سیاستگذاری در برخی حوزه‌ها و لایه‌های حکمرانی، خودش می‌تواند مانعی برای پیشرفت باشد، بنابراین مجالس یا شوراهای یا کنسول‌هایی در جاهای مختلف ایجاد کردند تا بتوانند طرح‌های کلان‌تری داشته باشند؛ طرح‌هایی که اجازه می‌دهد زیرساخت‌ها و ریل‌گذاری‌هایی پدیدار شود و می‌توان کارهای بلندمدت‌تری انجام داد.

در جمهوری اسلامی بنا به اقتضات و تجربه‌ای که کم‌کم در حکمرانی به‌دست آورده‌ایم، این نسبت را درک کرده‌ایم. ما متوجه شده‌ایم باید مجلسی باشد که به امور روزمره رسیدگی کند، مسائل را در لایه‌های صرفاً سیاسی بررسی کند. نمایندگان احزاب و افراد سیاسی‌تر در این مجلس حضور داشته و شروع به بحث کرده تا برخی مشکلات کشور را حل کنند. از سوی دیگر شوراهای یا مجالس یا مجمع‌ها نیازهایی داریم تا بتوانند زیربنای همه این موارد را آماده سازند. البته این مورد در قانون اساسی ما وجود داشت ولی به‌مرور برخی از آنها به‌وجود آمده‌اند تا این امکان را فراهم کنند و طرح‌های بلندمدت‌تری داشته باشیم. درواقع آنها ایجاد شده‌اند که فارغ از دعوای و بحث‌های سیاسی، طرح‌های کلانی را در برخی حوزه‌ها پیش ببریم؛ حوزه‌هایی که نیاز به بحث کارشناسی بسیار سنگین دارند تا بتوان به نتیجه بیهیته‌ای برای کشور رسید. درمجموع این نوع شوراهای در نظام حکمرانی جمهوری اسلامی تقویت شدند و شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز یکی از آنها بود.

یکی از حوزه‌های خیلی تخصصی که حتی‌المقدور فارغ از دعوای و مناسبات سیاسی بتوان در آن سیاستگذاری کرد، حوزه‌های مرتبط با فرهنگ، آموزش و اجتماع است. کوشیدیم مجموعه‌ای از عقلای کشور، نه فقط اعضای شورا، بلکه شبکه‌ای از عقلا را به محوریت شورای عالی جمع کنیم. برای برخی اسنادی که نوشته‌شده، تا مرز سه‌هزار نفر از نخبگان کشور نظرسنجی صورت گرفته و نظرات آنها در فرآیندهای مختلف اخذ شده است. درنهایت سندها مبتنی بر همین نظرات تدوین شده؛ شورا در چنین جایگاهی نشسته و تلاش دارد طرح‌های کلی و بلندمدت در حوزه‌های فرهنگ، هنر، اجتماع، آموزش و موارد مشابه را مبتنی بر کار کارشناسی و نه روابط و مناسبات سیاسی برای کشور آماده کند. کار کارشناسی سنگین و استفاده حداکثری از ظرفیت نخبگان کشور مدنظر شورا قرار دارد تا بتواند آماده‌سازی مسیر را برای حکمرانی کشور انجام دهد.

برخی مصوبات خود مجلس مانند حذف کنکور به دلایل مختلف

در کشور اجرایی نشد

در طول سال‌های مختلف گاهی شاهد همپوشانی فعالیت‌های شورا با مجلس بوده‌ایم که شاید نمونه آن را بتوان مصوبه کنکور و دعوای پیرامون آن ذکر کرد، این اتفاقات چه آسیب‌هایی به سیاست‌ها زده است؟

در ماجرای کنکور، مجموعه روابطی وجود دارد. شورای عالی نیز در این حوزه کار تخصصی انجام داده و ظرفیت کار سیاسی آنچنانی برای خودش نمی‌بیند، به همین دلیل از باب سیاسی و رسانه‌ای ورود نکرده است. ماجرا از این قرار است که مجلس در سال ۱۳۸۶ وارد مساله کنکور شد. اگر خاطرتان باشد این طرح موسوم به «حذف کنکور» بود و مجلس اراده کرد کنکور را حذف کند. در سال ۱۳۸۶ یک بازه زمانی برای حذف کنکور پیشنهاد کردند. دولت آقای احمدی‌نژاد هم بسیار تحول‌خواه و